

**РЕПУБЛИЧКА АГЕНЦИЈА ЗА
ЕЛЕКТРОНСКЕ КОМУНИКАЦИЈЕ, БЕОГРАД**

Извештај о налазима чињеничног стања

ИЗВЕШТАЈ О НАЛАЗИМА ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА

Руководству Републичке агенције за електронске комуникације, Београд

Обавили смо ниже наведене поступке уговорене са Републичком агенцијом за електронске комуникације, Београд ("РАТЕЛ"), а који се односе на исправност и усаглашеност прегледа финансијских података за 2010. годину, који је доставио оператор Предузеће за телекомуникације "Телеком Србија" А.Д., Београд ("Оператор"), са Правилником о примени трошковног принципа, одвојених рачуна и извештавању од стране телекомуникационих оператора са значајним тржишним уделом ("Правилник"), објављеном у Службеном Гласнику РС бр. 103 од 7. новембра 2008. године. Наше ангажовање је било извршено у складу са Међународним стандардом о услугама сродним ревизији 4400 који се примењује на ангажмане за обављање уговорених поступака. Уговорени поступци су изведени само да би руководству РАТЕЛ-а омогућили увид у исправност и усаглашеност прегледа финансијских података Оператора са Правилником и обухватају:

1. Верификацију исправности рачуноводственог раздвајања трошкова и учинака које је доставио Оператор,
2. Идентификовање аналитичких рачуна на којима треба урадити додатно разлагања,
3. Оцену валидности примењених кључева за алокацију трошкова и поступку обрачуна ангажованог капитала за примену просечних пондерисаних трошкова капитала (WACC),
4. Проверу детаљних калкулација цене коштања и формирања продајних цена и
5. Усаглашеност рачуноводственог раздвајања по сегментима у складу са захтевима МСФИ 8 "Сегменти пословања".

Извештај о нашим налазима даје се у следећем тексту:

У вези са поступком наведеним у претходном параграфу, обавили смо преглед Прилога 1 – Извештај Оператора за 2010. годину у складу са Правилником и Прилога 2 – Преглед докумената који се односе на алокацију трошкова и учинака, калкулацију цене коштања и формирања продајних цена, као и остале поткрепљујуће документације, која укључује:

- Финансијске извештаје Оператора за 2010. годину
- Одговарајуће одлуке и сагласности РАТЕЛ-а и
- Захтеве и предлоге Оператора за издавањем сагласности на предлог форме Регулаторног извештаја и листу кључева за алокацију трошкова.

Извештај о налазима чињеничног стања

Агенција за привредне регистре, број регистрације 4290; Raiffeisenbank а.д., Београд, Булевар АВНОЈ-а бр. 64, број пословног рачуна 265-1040310000266-36, ПИБ 10048772, Уписани и уплаћени оснивачки капитал Друштва 150.750,06 ЕУР

Deloitte се односи на Deloitte Touche Tohmatsu Limited, правно лице основано у складу са правом Уједињеног Краљевства Велике Британије и Северне Ирске (изворно "UK private company limited by guarantee"), и мрежу његових чланова, од којих је сваки засебан и самосталан правни субјект. Молимо Вас да посетите www.deloitte.com/rs/fo-nama за детаљнији опис правне структуре Deloitte Touche Tohmatsu Limited и њених друштава чланица.

ИЗВЕШТАЈ О НАЛАЗИМА ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА

Руководству Републичке агенције за електронске комуникације, Београд (наставак)

У вези са тачком 1. уговорених поступака, Верификација исправности рачуноводственог раздвајања трошкова и учинака које је доставио Оператор, наши налази су следећи:

Усаглашавањем прихода и расхода сегмената обелодањених у напомени 36. уз финансијске извештаје са Извештајем 2 „Алокација прихода за период од 1. јануара 2010. до 31. децембра 2010. године“, Извештајем 1 „Интерни биланс успеха за период од 1. јануара 2010. до 31. децембра 2010. године“ и Извештајем 4 „Алокација примарних (оперативних) трошкова за период од 1. јануара 2010. до 31. децембра 2010. године“, идентификовали смо одступања у износима пословних и осталих прихода и расхода алоцираних на услуге из сегмената мобилне и фиксне мреже у односу на износе обелодањене по сегментима у финансијским извештајима, искључујући интерсегментни обрачун. У финансијским извештајима целокупно пословање је раздвојено на пет сегмената – Мобилну телефонију, Интернет, Мултимедијалне услуге, CDMA услуге и Фиксну телефонију и остале услуге, док су у регулаторним извештајима услуге подељене на фиксну и мобилну мрежу, уз додатну категорију „Неалоцирани приходи/расходи“. Оператор је дописом бр. 197176/1 од 9. јула 2010. године истоветна одступања у приходима од продаје за фиксну и мобилну телефонију у 2009. години образложио чињеницом да у финансијским извештајима није била извршена прерасподела припадајућег дела прихода по основу међународног ТФ терминалног саобраћаја са фиксне на мобилну мрежу, већ су они били приказани у оквиру позиције приходи фиксне телефоније, а затим путем интерног обрачуна били распоређени као приход мобилне мреже.

Оператор је у обавези да, у складу са чланом 22. Правилника, усклади списак услуга које приказује у моделу са услугама које нуди на тржишту, односно да доставља калкулације јединичних трошкова свих тржишних услуга како би се утврдило да ли постоји трошковно субвенционисање између услуга.

Типови производа и услуга по основу којих се генеришу приходи и расходи сваког извештајног сегмента нису детаљно специфицирани по сегментима на начин како су они дефинисани и приказани у напомени 36. уз финансијске извештаје. Такође, финансијски извештаји не укључују обелодањивања основе рачуноводственог обухватања трансакција између сегмената пословања.

Нисмо у могућности да усагласимо основ алокације прихода и расхода по сегментима у интерном моделу и финансијским извештајима Оператора. На основу приложене документације били смо у могућности да се уверимо да укупни пословни и остали приходи и расходи увећани за добитак, односно губитак пословања који се обуставља према Извештају 2, Извештају 1 и Извештају 4, одговарају укупним пословним и осталим приходима и расходима свих сегмената приказаним у напомени 36. уз финансијске извештаје, искључујући интерсегментне приходе и расходе.

ИЗВЕШТАЈ О НАЛАЗИМА ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА

Руководству Републичке агенције за електронске комуникације, Београд (наставак)

Поред наведеног, Оператор је у обрачун трошкова и продајних цена телекомуникационих услуга (Извештај б) укључио набавну вредност продате трговачке робе (искључујући набавну вредност робе уступљене без накнаде), која се, у складу са Правилником не укључује у оперативне трошкове места трошкова, активности или група активности нити у калкулацију продајних цена телекомуникационих услуга. У складу са Правилником, набавна вредност продате трговачке робе има своје посебне приходе од продаје робе и не укључују се се у калкулацију продајних цена телекомуникационих услуга.

На основу спроведених уговорених поступака, изузев наведеног у претходним параграфима, нисмо утврдили ништа друго што би нас довело у уверење да трошкови и учинци Оператора нису рачуноводствено раздвојени у складу са одредбама Правилника.

У вези са тачком 2. уговорених поступака, Идентификовање аналитичких рачуна на којима треба урадити додатно разлагања, наши налази су следећи:

На основу спроведених уговорених поступака, нисмо утврдили ништа што би нас довело у уверење да је на одређеним аналитичким рачунима потребно извршити додатна разлагања.

У вези са тачком 3. уговорених поступака, Оцена валидности примењених кључева за алокацију трошкова, наши налази су следећи:

Оператор је приликом обрачуна трошкова по местима трошкова користио АВС модел. У складу са Правилником, обрачун трошкова по активностима (АВС – Activity Based Costing) је двостепени обрачун трошкова по коме се у првом степену идентификују активности, директни трошкови додељују носиоцима трошкова, општи трошкови додељују активностима, сродне активности повезују у групе активности, формирају хомогени пулови општих трошкова и обрачунавају квоте (стопе) пулова општих трошкова по јединици учинка (кључу, cost driver-у), а у другом степену зарачунавају општи трошкови носиоцима трошкова (производима и услугама предузећа) применом квота (стопа) трошкова појединих пулова на количину утрошених ресурса (учинака, кључева) од стране појединих производа и услуга, и све то у циљу тачнијих калкулација производа и услуга предузећа, с обзиром на већи број активности од броја места трошкова и употребу већег броја кључева (cost driver-а) у односу на конвенционални обрачун трошкова.

ИЗВЕШТАЈ О НАЛАЗИМА ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА

Руководству Републичке агенције за електронске комуникације, Београд (наставак)

Достављена структура модела не пружа довољно информација за праћење тока трошкова и утврђивање адекватности примене појединог кључа расподеле унутар модела. Описи унутар колоне "Тип трошкова на које се кључ примењује" Извештаја 5, допуњени објашњењима садржаним у документу "Прорачун кључева за алокацију трошкова на регулисане услуге за 2010. годину" омогућавају проверу адекватности примењених кључева само до нивоа агрегације објеката трошковног модела.

Будући да оператор није аналитички приказао агрегацијом којих трошкова настају наведене хомогене групе трошкова – објекти трошковног модела, које се затим применом представљених кључева расподељују на услуге, није могуће потврдити да су објекти трошковног модела заиста хомогене групе трошкова на које је адекватно применити наведене кључеве расподеле.

Иако је за појединачне услуге достављен увид у трошкове алоциране по основу различитих објеката у моделу, као и у то који је кључ алокације примењен, за детаљнију верификацију је неопходан увид у аналитичку структуру трошкова за сваки објекат трошковног модела.

На основу спроведених уговорених поступака и ограничавајуће документације која нам је на располагању, нисмо у могућности да се уверимо да су примењени кључеви за алокацију трошкова Оператора у узрочно последичној вези са врстом трошка за чију су алокацију коришћени.

РАТЕЛ је одобрио листу кључева расподеле које је Оператор користио у интерним обрачунима у начелу. Такође, РАТЕЛ је одобрио примену АВС модела у калкулацији цене коштања. Провера начина функционисања АВС модела Оператора у његовом пословном окружењу није била предмет нашег ангажовања.

У вези са тачком 4. уговорених поступака, Провера детаљних калкулација цене коштања и формирања продајних цена, наши налази су следећи:

Оператор је приликом обрачуна стопе приноса на ангажовану имовину (капитал), користио књиговодствену вредност сопственог капитала предузећа на дан 31. децембра 2010. године. У пракси се уобичајено користи рачуно-оптималног учешћа сопственог капитала у односу на укупне изворе средстава сличних предузећа из исте индустрије, уз претпоставку сталности пословања.

Такође, Правилником је предвиђено да стопа трошкова сопственог капитала обухвата циљну стопу приноса на неризична улагања и адекватну стопу на име пословно-финансијских ризика предузећа. Третман пословно-финансијских ризика имају и други расходи предузећа, односно остали расходи, компензовани истородним приходима, који нису посебно идентификовани и алоцирани на поједине услуге као додаток оперативним трошковима услуга по усаглашеној процедури са РАТЕЛ-ом, у складу са Правилником.

ИЗВЕШТАЈ О НАЛАЗИМА ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА

Руководству Републичке агенције за електронске комуникације, Београд (наставак)

Оператор је стопу трошкова сопственог капитала израчунао на основу Capital Asset Pricing модела применом вредности четири коефицијента (R_f – безризична стопа за US тржиште, R_s – премија ризика земље за Србију, β_e – пондерисани бета коефицијент, и P_m – тржишна премија ризика), обелодањених у Извештају 8 Обрачун трошкова капитала, добијених од неименованих консултантских кућа. Најбоља пракса налаже да се трошак сопственог капитала рачуна као збир стопе приноса на неризична улагања и историјског приноса коригованог за бета фактор, увећаног за премију величине и специфичних ризика предузећа. На основу обелодањивања извршених у Извештају 8 Обрачун трошкова капитала, нисмо у могућности да закључимо да ли стопа трошкова сопственог капитала укључује премију величине и специфичне ризике за предузеће (уколико они постоје).

Наглашавамо да се коришћењем других извора података може доћи до другачијих процена коефицијената који се користе за израчунавање стопе трошкова капитала. РАТЕЛ би требало да верификује изворе података који су дозвољени и на располагању су операторима за коришћење у обрачуну стопа трошкова капитала.

На основу спроведених уговорених поступака, изузев наведеног у претходним параграфима, нисмо утврдили ништа друго што би нас довело у уверење да калкулација цене коштања и формирање продајних цена није извршена у складу са захтевима Правилника.

У вези са тачком 5. уговорених поступака, Усаглашеност рачуноводственог раздвајања по сегментима у складу са захтевима МСФИ 8 “Сегменти пословања”, наши налази су следећи:

Оператор је у својим финансијским извештајима састављеним у складу са прописима Републике Србије извршио обелодањивања у складу са захтевима МСФИ 8 “Сегменти пословања” изузев следећег:

- Информације о типовима производа и услуга по основу којих сваки извештајни сегмент генерише своје приходе (на пример, фиксна телефонија и остале услуге укључује пренос гласа и података базиран на фиксној мрежи и широкопојасној технологији, продају терминалне и друге опреме, међународни терминални саобраћај, продају услуга препродавцима и слично) и
- Иноформације о основама вредновања резултата сегмената, као и њихових средстава и обавеза за сваки извештајни сегмент посебно (рачуноводствену основу обухватања трансакција између извештајних сегмената, на пример, на основу тржишних цена).

Због тога што горе наведени поступци не представљају ни ревизију нити преглед извршен у складу са Међународним стандардима ревизије, односно Међународним стандардима који се примењују на послове прегледа финансијских извештаја, ми не изражавамо никакво уверавање у смислу који подразумевају ти стандарди.

Да смо извршили додатне поступке или да смо извршили ревизију или преглед финансијских извештаја у складу са Међународним стандардима ревизије, односно Међународним стандардима који се примењују на послове прегледа финансијских извештаја, могуће је да бисмо дошли до сазнања и о другим питањима о којима бисмо Вас известили.

ИЗВЕШТАЈ О НАЛАЗИМА ЧИЊЕНИЧНОГ СТАЊА

Руководству Републичке агенције за електронске комуникације, Београд (наставак)

Приликом спроведених уговорених поступака, форма Регулаторног извештаја као и листа кључева за алокацију трошкова достављени од стране Оператора су писмено прихваћени од стране РАТЕЛ-а.

Наш извештај је намењен искључиво за сврхе наведене у првом пасусу овог извештаја и за Вашу информацију. Овај извештај се односи само на исправност и усаглашеност прегледа финансијских података за 2010. годину, који је доставио Оператор са Правилником и не може се проширити на друга питања нити на финансијске извештаје Оператора узете у целини.

Нада Суђић
Партнер
21. јул 2011. године